

ББК -81.2(Англ.)

УДК -811.111'22

P-15

МАВҚЕИ НАЗАРИЯВИИ АСОСӢ ТАДҚИҚОТИ ИЛМӢ ВА ШАРҲИ ПАЙДОИШИ ФАРҲАНГИЮ ТАЪРИХИИ ВОҲИДҲОИ ФРАЗЕОЛОГӢ ДАР РӢЗМАРРАИ ИНСОН

Хошимова Мехрубону Қосимҷоновна

Донишгоҳи Давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров,

факултети забонҳои хориҷӣ, докторанти PhD 3 бахш

Ҷумҳурии Тоҷикистон, Хучанд

mileyhosh@gmail.com

АННОТАТСИЯ

Дар ин мақола бархе аз фикронии илмии донишмандон, олимони барҷастаи ватанию хориҷӣ оид ба мавқеи воҳидҳои фразеологӣ ва пайдоиши фархангиву таърихӣ он дар ҳаёти рӯзмарраи инсон дар ин рисолаи илмию-тадқиқотӣ оварда шудааст. Маълум гашт, ки воҳидҳои фразеологӣ қисмати муҳими воҳидҳои фразеологиро зарбулмасалу мақолҳо ташкил медиҳанд, ки аз хулосаҳои пандомези ҳаёти иборатанд ва дар ҳаҷми зиёд дар ҳоса адабиёти бадеӣ истифода бурда шудааст. Дар онҳо ҷаҳонбинӣ, ҳикмат ва заковати халқифода шудааст. Боз як хусусияти барҷастаи фразеологияи забони тоҷик ин аст, ки дар он муродифот (синонимика) бисёр кор фармуда мешавад. Дар ибораҳои фразеологӣ, аз як тараф, бо ивазшавии як калимабо калимаи дигар муродифоти иборати фразеологӣ ба вучуд оянд, аз тарафи дигар, бисёр ибораҳои фразеологӣ аз ҷиҳати шакл ва таркибашон аз ҳамдигар фарқ доранд, онҳо ба ҳамдигар муродиф мебошанд, ки миқдори зиёдеро ташкил медиҳанд. Ҷаматарафа омӯхтани умуман фразеология, агар баъзе кайдҳои ба идиома, ибораҳои маъмули вирди забонгашта (крилатые слова), зарбулмасал ва мақолҳо дар китобҳои бадеӣ, мақолаҳои илмӣ ва дигар фархангҳои ҷопшударо сарфи назар намоем ва онро такмил диҳем.

Муҳаққиқ кӯшидааст собит намояд, ки ибораҳои фразеологӣ дар ҳар забон бо вижагиҳои хеш аз китобҳои бадеӣ ватанӣ идрок карда дар аснои турҷума ин ибораҳо маъноӣ маҷозиро мувофиқи принципҳои ибораҳои рехтаи таърихию анъанавии ҳамон забон корбаст мешаванд сарфи назар кардааст.

Калидвожаҳо: ибораҳои фразеологӣ, забоншиносӣ, воҳидҳои фразеологӣ, ибораҳои рехта, якмаъно, услубшиносӣ ва методҳои тадқиқоти фразеологӣ, услуби бадеӣ.

НАУЧНЫЙ ВГЛЯД ОБ ИЗУЧЕНИЕ КУЛЬТУРНОГО ПРОИЗХОЖДЕНИЯ И МЕСТО ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЙ В ОБЫДЕННОЙ ЖИЗНЕ ЛЮДЕЙ

АННОТАЦИЯ

В статье представлены некоторые научные мнения видных отечественных и зарубежных ученых о месте фразеологических единиц их культурное значение и место в обыденной жизни людей. Выяснилось, что фразеологизмы таджикского языка сформировались во второй половине двадцатого века и широко использовались писателями в их трудах.

Фразеологический, структурный смысловый и стилистические аспекты.

Исследователь попытался доказать, что фразеологические выражения на каждом языке понимаются со своими особенностями, и при переводе в художественных литературах эти выражения имеют переносное значение в соответствии с принципами идиоматических выражений а также историческое и традиционное использование одного и того же языка.

Ключевые слова: фразовые единицы, языкознание, фразеологические единицы, устойчивые выражения, однозначные, стилистика и методы фразеологического исследования, литературный жанр.

THE SCIENTIFIC VIEW OF PLACE OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN DAILY LIFE OF PEOPLE

ABSTRACT

This article contains some scientific opinions of prominent national and foreign scholars on the scientific view of place of phraseological units in fiction .It was found that the phraseological units of the Tajik language developed in the second half of the twentieth century. Phraseological, structural, semantic and stylistic aspects. The researcher has tried to prove that phraseological expressions in each language are understood with their own peculiarities on fiction, and during the translation these expressions have a figurative meaning in accordance with the principles of idiomatic expressions, historical and traditional use of the same language.

Keywords: phrasal units, phraseological units, linguistics, stable expression, stylistics methods of phraseological researching, literary genre.

Яке аз соҳаҳои нави забоншиносӣ, ки фразеология мебошад он бо вучуди таълифи асарҳои бисёри илмию таълимӣ ва асосан воҳидҳои фразеологӣ бо ҷузъи ҷаҳор компоненти табиат (об, оташ, хок ва ҳаво) мебошад, ки ба дараҷаи кофӣ таҳқиқ нашудааст ва гуфтан мумкин ҳам аст, ки ин якумин кори илмӣ дар ин самт карда шуда дар илми забоншиносии тоҷик мебошад. Ин аз он ҳол ба мо нишон медиҳад ва чун яке аз норасоҳои илми забоншиносии ҳам хусусӣ ва ҳам умумӣ зоҳир гардида, дар таълими босамари забонҳо дар макотиби чи миёна ва чи олий ҳалал ворид менамояд. Зарурате ба миён меояд, ки забоншиносон, методистон, муаллифони китобҳои дарсӣ, омӯзгорони фанни забон истеъдоди зиёди сарчашмаҳои илмию методиро дарёфт намоянд, омӯзанд ва ба кор баранд. Ин амал ба дараҷаи матлуб на ба ҳар омӯзгор даст медиҳад, зеро, аз як тараф, бисёре аз манбаъҳои илмӣ дастнорасанд, аз ҷониби дигар, аз мутолиаи асарҳои зиёди фикри мақбулро дарёфттан ва ба манфиати таълим корбаст кардан низ амали осон нест.

Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки яке аз манбаъҳои қулай ва аз мизони санҷиш гузаштаи омӯзиши фразеология фарҳангҳои фразеологӣ мебошад. Носаҳеҳии бисёр масъалаҳои фразеология, гуногунандешӣ, муҳолифати назарҳои олимон боис гаштааст, ки муаллиф ё мураббони фарҳангҳои фразеологӣ дар оғози кори илмӣ таҳқиқотӣ дар бораи моҳияти воҳидҳои фразеологӣ, хел ва хусусиятҳои онҳо, чунонки мегӯянд, «концепсия»-и худро муайян намоянд. Аз ин рӯ, аксар фарҳангҳои маъруфи фразеологӣ дорои сарсухани мукамал ва ё мақолаи муфассали илмӣ мебошад, ки аз онҳо, ба тарзе ки умуман ба принсипи фарҳангшиносӣ хос аст, маълумоти мухтасар, вале дақиқ мушаххас мегирем.

«Омӯзиши мавзӯи воҳидҳои фразеологӣ забони тоҷикӣ, – мегӯяд забоншиноси русиягӣ А.Рубинчик, – мисли забонҳои дигар, аз нимаҳои асри гузашта оғоз ёфтааст, бинобар ин доир ба баъзе паҳлӯҳои фразеологизмҳо, аз ҷумла вазифаҳои нахвӣ ибораҳои рехтаи забони тоҷикӣ, дар китобҳои солҳои 80-уми асри гузашта маълумоти ночизеро пайдо кардан имконпазир буд» [14,59].

Фразеология ҳамчун илми мустақил дар забоншиносӣ солҳои 40 ва 50 – уми асри XX ба вучуд омад, аммо фразеологияи тоҷик таърихи дуру дароз дорад. Дар аввалин луғатҳо, амсоли «Луғати фурс», «Фарҳанги Сурурӣ», «Фарҳанги Ҷаҳонӣ», «Бурҳони қотей», «Фарҳанги Рашидӣ», «Баҳори Аҷам», «Ғиёс-ул-луғот» ва ғайра, намунаи воҳидҳои фразеологӣ тафсир ёфтаанд. «Муҳимтарин

аъзоҳои воҳидҳои фразеологӣ – мақол, зарбулмасал ва афоризмҳои классикони мо ба сифати мақолҳои халқӣ дохил мешаванд» [13,85].

Дар омӯзиши фразеологияи тоҷик, дар асри XX олимони тоҷик – Н.Маъсумӣ, Д.Точиев, М.Фозилов, А. Мирзоев, Р.Ғаффоров, Т. Мақсудов, Ф. Зикриёев, Х. Чалилов ва дигарон саҳми калон гузоштаанд.

Тавре забоншиноси тоҷик Р.Ғаффоров қайд кардааст, «Забони тоҷикӣ яке аз бойтарин ва қадимтарин забонҳои гурӯҳи ҳиндуаврупоӣ буда, пур аз ибора ва ҷумлаҳои фразеологӣ мебошад. Адибони мо аз ин «гулҳои эҷодиёти халқ» истифода бурда, ба андозаи дониш ва маҳорати эҷодии худ рангубори миллии осори худро баланд мебардоранд. Дар ин бобат, баъд аз С.Айнӣ Раҳим Чалил дар адабиёти советии тоҷик мавқеи намоёнро ишғол мекунад» [7,48].

Масъалаи муқоисаи забонҳо, аз рӯи маводи адабиёти тарҷумавӣ, дар илми забоншиносии муосир мавқеи асосиро ишғол мекунад ва он инъикосгари забони мафҳумҳои хоси фарҳанг ва ҳаёти иҷтимоии ҷомеаи муайян мебошад.

Оид ба фразеология ва тарҷумашиносӣ тадқиқоти назариявии олимони хориҷӣ ва ватанӣ, аз қабили В.В.Виноградов, Н.М.Шанский, В.Д.Ушаков, Н.Маъсумӣ, М.Фозилов, Х.Мачидов, Р.Ғаффоров, Б.Қамолиддинов, Г.Ҷӯраев, З.А.Муллоҷонова, М.Мирзоева ва дигарон арзишманд маҳсуб меёбад. Воҳидҳои фразеологӣ забони тоҷикӣ дар муқоиса бо забонҳои англисӣ ва олмонӣ аз тарафи олимони тоҷик – М.Азимова, М.Раҷабова, Т.Талабов ва ғайраҳо қисман омӯхта шудаанд.

«Ба воҳидҳои фразеологӣ олимони соҳаи назария ва амалияи тарҷума низ тавачҷӯҳи вижа намуда, ба хулосае омадаанд, ки назарияи тарҷума ва забоншиносии таърихӣ, муқоисавӣ ва типологӣ ба ҳамдигар алоқаманд буда, моҳияту қорбасти воҳидҳои фразеологӣ тавассути забоншиносии муқоисавӣ хубтар бозгӯ мешавад» [6,с.94].

Чанбаи омӯзиши воҳидҳои фразеологӣ дар пайванди омӯзиши хусусиятҳои типологӣ забонҳо як соҳаи муҳими илмӣ буда, тавачҷӯҳи зиёдро ба таҳлил ва тафсири воҳидҳои лексикӣ ва грамматикӣ талаб мекунад ва муайян намудани хусусиятҳои изоморфӣ ва алломорфӣ он дар системаи тадқиқоти забонҳои муқоисавӣ бештар ба назар мерасад.

Агар баъзе қайдҳои ба идиома, ибораҳои маъмули вирдизабонгашта (крилатые слова), зарбулмасал ва мақолҳои дар китобҳои дарсӣ истифодашуда, мақолаҳои илмӣ ва дигар фарҳангҳои чопшударо сарфи назар намоем, ба хулосае меем, ки омӯзиши фразеология пас аз мақолаҳои академик В. Виноградов сар шуд. Хусусан, пас аз мақолаи ӯ «Об основных типах фразеологических единиц в русском языке» (с.1977 –М.Х.) байни забоншиносони собиқ иттифоқ шӯравӣ

таваччӯҳ ба пажӯҳиши ин чанба якчанд маротиба афзуд. Натиҷаи ин рағбати пурқиммат сабаби ба майдон омадани дахҳо рисолаҳои номзадӣ ва докторӣ, дахҳо мақолаҳо оид ба хусусиятҳои фразеологияи забонҳои гуногун ва ҳатто ба вучуд омадани ду фарҳанги дузабона гардид. Бояд гуфт, ки дар ибтидои солҳои 70-уми асри гузашта дар таҳқиқоти рисолаи З.А.Муллоҷонова дар мавзӯи «Услуби Садриддин Айнӣ ва осори ӯ ба забони русӣ»,^{*} баъзе паҳлӯҳои тарҷумаи А.Б.Ларин китоби «Хотираҳо» – и С.Айнӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, баъзе аз нуктаҳои А.Ларинро баҳсталаб шуморидааст. Аммо дар давоми даҳ соли охир (– М.Ҳ.), ба истиснои асари М.М.Мирзоева «Воҳидҳои фразеологии С.Айнӣ ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони русӣ», ки ба усулҳои тарҷумаи ибораҳои фразеологии осори С.Айнӣ «Марги судхур» ва «Хотираҳо», бахшида шудааст, таҳқиқоти дигар дар ин самт гузаронида нашудааст» [11,73].

Аз он ҷумла, дар китоби «Фарҳанги ибораҳои рехтаи забони тоҷикӣ» наздики ҳашт ҳазор ибораи рехта ё ин ки ибораҳои фразеологӣ ба монанди «Тӯпиро ҳаво додан», «Ҳок ба сар кардан» ва як қисми зарбулмасалу мақол дар асоси мисолҳои бисёре аз адабиёти бадеии давраи собиқ иттифоқи шӯравӣ маънидод карда шуданд.

Дар пайи ин қолабҳои маъмулӣ бисёр забоншиносон ва муҳаққиқони соҳаи назарияи тарҷума ва забоншиносии муқоисавӣ, то ба имрӯз, пажӯҳиш мебаранд, вале зикр кардан ба маврид аст, ки тарҷумаро метавон, ба таври оқилона, ҳамчун як фанни забоншиносии амалӣ баррасӣ кард. Зеро он ба муайян кардани мушкилоти номутобиқатии системаҳои лексикӣ ва грамматикӣ забонҳои гуногун алоқаманд аст. Тарҷумаи осори бадеӣ, ки вазифаи асосии он таъсиррасонӣ ба завқи бадеӣ ва эстетикӣ хонанда аст, истифодаи ғановати забон ва услуби тасвири ҳосаи забони нақлиро тақозо дорад. Адиб қимати ғоявию бадеии асарро тавассути истифодаи санъатҳои бадеӣ, манзараорӣ, зарбулмасалу мақолҳо, услуби нигориш ва махсусан, корбаст ё худ тарҷумаи моҳиронаи воҳидҳои фразеологӣ ба хонанда манзур месозад ва бо ҳамин ба инкишофи адабиёти миллӣ ҳисса мегузорад. Масалан:

«Ман гумон кардам магар барои оташ гирифтани омадӣ...» [1,с.54].

Бе шубҳа, сифати тарҷума бештар аз усулҳои интиқоли ибораҳои истиоравӣ, гардишҳои устувор ва воҳидҳои фразеологии предикативӣ вобастааст, зеро тарҷума бояд нусхаи аслиро ҳамачониба дар бар гирад.

^{*} дар заминаи он, баъдтар монографияи З.А.Муллоҷонова бо унвони «Услуби асил ва тарҷума» дар соли 2014 бо таҳрири илова нашр шудааст.

Масалан, иборои фразеологии «Обдузд гирифтан». Ин иборои устувор буда, ба маънои касеро дар сари чиноят доштан, ба даст афтондан, шарманда кардан фаҳмида мешавад.

«Ман, қасдан, барои обдузд гирифтани ӯ:

— Ман шуморо дирӯз дар намози пешин дар хонакоҳи Хӯчадавлат дида будам-ку (ин мардак дар он ҷо кори номаъкуле карда буд) [16,62].

Усулҳои асосии тадқиқот ин усулҳои тавсифӣ, муқоисавӣ ва сохтори семантикии таҳлил мебошанд, ки дар асоси онҳо умумият ва фарқиятҳои системаи фразеологии забонҳои муқоисашаванда ошкор карда мешаванд..

Олим, забоншиноси рус Н.Шанский дар китоби «Основы словообразовательного анализа» андешаҳои хешро чунин шарҳ медиҳад: «Сохти фразеологӣ, ибораҳои фразеологӣ ва ҷумлаҳои фразеологӣ на танҳо аз ҷиҳати сохту маъноӣ аз ҳамдигар фарқ мекунад. Мушкилии хоса дар тарҷумаи воҳидҳои фразеологӣ дар услуби гуфтугӯӣ мебошад, ки ба тасвири барҷастаи экспрессивӣ хос буда, бо обуранги миллӣ-этникӣ ба вучуд омадаанд»[17,90].

Ин андешаҳои Н.Шанский қобили дастгирист. Масалан, иборои рехтаи устувори «Нақш бар об будан», ки дар забони тоҷикӣ ба маънои бефоида, барабас, нопойдор будан мебошад, дар забони англисӣ ба маънои «useless», «meaningless» ва ё дар лаҳҷа «diddly», «no-go» меояд.

Мо магар қабри Лениро дасти душман медиҳем?

Ё ба зулму бандагӣ бори дигар тан медиҳем?

Ё ба кӯдакон зи колхоз ним арзан медиҳем?

Ё ба бурчу фабрику роҳи оҳан медиҳем?

Эй ҷаҳонҷӯ, дур шав, **нақши ту бар об аст, об,**

Ин ки мебинӣ, ҳаёлот аст, ё хоб аст, хоб! [2,36].

Дар забони тоҷикӣ боз ибораҳои рехтаи зиёдеро мушоҳида намуд, ки аз рӯи сохтори семантикӣ ва умумият байнашон фарқият дида шуда мешавад...

Яке аз роҳҳои манзур намудани воҳидҳои фразеологӣ интихоби меъёр — аналогия, баробарӣ, пайраҳа, тавсиф, тарҷумаи луғавӣ, усулҳои қолабӣ мебошад. Манзури воҳидҳои фразеологӣ раванди мураккабест ва дар он на танҳо маҷмӯи донишҳои забонӣ, балки омилҳои миллӣ низ нақши муҳим доранд ва ҳангоми тозагӯӣ воҳидҳои фразеологии забони аслий бояд ба назар гирифта шаванд[4,68].

Боиси қайд аст, ки дар забоншиносии англисӣ ва амрикоӣ на истилоҳи «воҳиди фразеологӣ» (phraseological unit), балки «set-expression», ки айнан ҳамон маъноро медиҳад, ҳамчунин «идиомаҳо» (idiom) серистеъмол мебошанд[3,47].

Ҳамаи забонҳо ибораҳои устуворро доро буда, аз ҳама таснифоти паҳнгардидаи воҳидҳои фразеологӣ дар забони англисӣ ин (воҳидҳои) тематикӣ мебошад. Аз тарафи олимони гуногун, доир ба ин масъала, як қатор фразеологизмҳо аз рӯи таркиби маъноӣ чун карда мешаванд. Ба яке аз намудҳои асосӣ мавҷудияти архисемаҳои асосӣ (масалан, эҳсосот), ки аз гурӯҳҳои ҷузъӣ (ба мисли ҳаяҷон, тарс, безътиноӣ) ташкил шудаанд, дохил мешавад.

Таснифоти таносуби байни фразеологизмҳо дар бархе аз ҳиссаҳои нутқ (таснифоти маъноӣ) низ истифода мегарданд ва онҳо ба қисматҳои зерин ҷудо карда мешаванд:

1. Ибораи рехта бо феъл: to fish out of water: I don't have any experience working with kids, so I felt like a **fish out of water** when I had to teach a class of 6-year-olds. Худро нороҳат ҳисс намудан

2. Ибораи рехта бо сифат; In deep water. A number of customers have taken legal action against our company we're really **in deep water** now. Дар ҳолати мушкил қарор доштан .

3. Ибораи рехта бо исм: Dead in a water Unfortunately the after-school theater program is **dead in the water**. There's no space available in the building to hold the classes. Малум аст ки қор аз оғоз барор намегирад.

4. Ибораи рехта бо пешояндҳо: Water under the bridge Ten years from now, all the little problems you're having will just be **water under the bridge**. Ба гузашта салавот .

Таснифоти семантикии В.Виноградов ба таснифоти забони англисии А.Кунин [9;4] қаробат дошта, А. Кунин ҷанбаи сохтории воҳидҳои фразеологӣ забони англисиро пай ҳам қор карда баромадааст. Ҳамчунин, ӯ, бидуни таснифоти дар боло зикршуда, фразеологизмҳои англисиро аз нуктаи назари пайдоиши онҳо таснифот намудааст. А. Кунин категорияҳои зеринро ҷудо намуд: воҳидҳои фразеологӣ аслии англисӣ (аз рӯи замони ба вучуд омаданашон – англисии қадим, забони англисии давраи миёна, англисии нав) ва воҳидҳои фразеологӣ иқтибосӣ (аз ҷумла, библеизмҳо Achilles' heel, one's own flesh and blood ва ғ.) [9,87].

Забоншиноси шӯравӣ А.Смирнитский ибораҳои устуворро ба ду гурӯҳ тақсим мекунад:

1) тобишҳои экспрессивӣ ва эҳсосоти баланддошта (imaginative, expressive & emotional) Масалан: soft in the head, a long head

2) ғайри ин нишонаҳо (тобиши экспрессивӣ ва эҳсосоти баланддошта) [15,132].

Масалан: an apple of one's eye, give a free hand, on the other hand.

Забоншиноси рус И.В.Арнолд фразеологизмҳои англисиро ба set-expressions(ибораҳои рехта), semi-fixed combinations(ибораҳои нопурра) and free phrases(ибораҳои сермаъно), чундо мекунад, ки баҳрамандаи аз он дар таснифоти В.Виноградов ба назар мерасад, [5, с.75].

А.В.Кунин таснифоти дигари ба хусусияти семантикии воҳидҳои фразеологӣ асоснокшуда ҳам дорад, ки он хусусияти таносуби шакл ва маъноии ботинии онро дорад. Дар ин таснифот воҳидҳои фразеологӣ ба се гурӯҳ чундо мешаванд:

1. Идиомаҳо – ибораҳои устувори бо маъноии пурра ё қисман тағйир ёфта: to get into hot water (to get into trouble) ба ҳолати ногувор дучор шудан ; to get up somebody's nose (to annoy) ба дили касе задан.

2.Фразеоматизмҳо – ибораҳои устувори маъноии мураккабдошта. Масалан: brown парег –коғазии чизпечонӣ.

Маъноии иборави мазкур аз ҷамъии маъноии ҷузъҳо баробар ҷамъ мешавад. Ҷамъии маъноии ҷузъҳо «коғазии қаҳваранг» медиҳад. Дар ибора маъноҳои маҷозӣ мавҷуданд. Вожаи «brown» дар ин ибора асосӣ ҳисобида шуда, маъноии коғазпечониро додааст, ҳарчанд тарҷумани аслии забониаш қаҳваранг аст, вале дар соҳаи техникаи чун коғаз барои печонидан омадааст.

3.Идеофразеоматизмҳо – ибораҳои устуворе мебошад, ки маъноии фразеоматикӣ ва идиоматикиро дорад.

Масалан: running fire «шиллик» ва «сели мулоҳизаҳои танқидӣ». Дар маъноии аввал, ин ибора фразеоматизмро соҳиб аст, зеро маъноии ниҳонӣ дорад ва таҷдиди назар карда мешавад. Дар маъноии дуюм, идиома воҳиди комилан иборави маъмул мебошад [12,92].

Фразеоматизмҳо таснифоти гурӯҳии алоҳидаи ибораҳои устуворро пурра мегардонанд. Масалан: иборави cleaning lady (хизматгорзан) дар нутқи истеъмол мешавад, яъне устувориро дорад маъноии он (a woman whose job is to clean the rooms and furniture in an office, a house, etc.) ба ҷамъии маъноии ҷузъҳо баробар нест, зеро рӯбучин кардан ин касбу кор баҳисоб рафта, касбӣ иҷро гардида ва пардохт карда шуданиаш ошкоро ифода наёфтааст, аз маъноии ҷузъҳо бароварда нашудааст ва он «маъноии ниҳонӣ» – ибораро ташкил медиҳад, ки иборави carboot sale (an out door sale when people sell things that they no longer want from the back of their cars) маъноии мувофиқи расму одати Британия воситаи ҳалос шудан аз ҷизҳои нолизима ва ҳамзамон бар ивази он як миқдор маблағ ба даст оварданро дорад. Ин ибора дар нутқи истифода мегардад ва ҷамъии маъноии ҷузъҳо «фурӯш/фурӯхта тамоми кунӣ аз бор монаки мошин» медиҳад. Он ҷизе, ки ба фурӯш монда шудааст, аз ҳайкалчаи давраи антиқа сар карда, то рустаниҳои

хонагӣ ба фурӯшандагон тамоман нолозима аст ва он «маъноӣ пинҳонӣ» - и ибораро ташкил мекунад [10, 34].

Ба гурӯҳи воҳидҳои фразеологӣ таркибҳои *to fail in one's duty* (вазифаи худро иҷро накардан); *hope for the best* (ба беҳтарӣ умед кардан) дохил карда намешаванд. Ба таркиби фразеология ибораҳои истилоҳотӣ дохил карда намешаванд: *hydraulic brake* – тормози гидравликӣ; *measuring instrument* - асбоби ченкунӣ. Ҳамчунин, дар таркиби фразеология ибораҳои маъноӣ маҳдуддоштаи яке аз ҷузъҳоро, ба мисли *to launch* (*to launch a rocket, a spaceship, a space craft, a nearth satel lite*) дохил кардан тамоман номумкин аст. Чунин воҳидҳои маъноӣ идиоматикӣ надоранд, яъне дорои маъноӣ маҷозӣ нестанд, вале дар нутқ истеъмол мегарданд [8,39].

Аз мисолҳои овардашуда маълум мегардад, ки қисмати муҳими воҳидҳои фразеологиро зарбулмасалу мақолҳо ташкил медиҳанд, ки аз хулосаҳои пандомези ҳаёти иборатанд. Дар онҳо ҷаҳонбинӣ, ҳикмат ва заковати халқ ифода шудааст. Боз як хусусияти барҷастаи фразеологияи забони тоҷик ин аст, ки дар он муродифот (синонимика) бисёр кор фармуда мешавад. Дар ибораҳои фразеологӣ, аз як тараф, бо ивазшавии як калима бо калимаи дигар муродифоти ибораи фразеологӣ ба вучуд ояд, аз тарафи дигар, бисёр ибораҳои фразеологӣ аз ҷиҳати шакл ва таркибашон аз ҳамдигар фарқ доранд.

Воҳидҳои фразеологӣ, тавре ки дар боло қайд гардид, дар доираи тадқиқоти сезабона қисман мавриди таҳқиқ қарор гирифта, роҷеъ ба паҳлӯҳои гуногуни фразеологияи забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ низ тадқиқоти ҷудоғонаро мушоҳида мекунем.

Ҳамин тавр, инъикоси муҳтасари таърихи масъала ва таҳлили осори тарҷумашиносии тоҷикӣ моро мутмаъин месозад, ки бо ҳама таҷоруб дар тарҷумашиносии тоҷикӣ, ҳоло зарурати таҳлили масъалаҳои марбут ба тарҷумайи воҳидҳои фразеологӣ ба миён омадааст, зеро мавҷуд набудани заминаи кофии назариявӣ ба тарҷумайи сифатан хуби асарҳои бадеӣ ва умуман, ба тамоми раванди тарҷума таъсири номусоид мерасонад.

Комилан омӯхтани фразеология дар муқоиса бо забонҳои дигар аз муҳаққиқон тадқиқоти вижа талаб мекунад.

АДАБИЁТ:

1. Айнӣ С. «Дохунда» -М.:[Молодая гвардия](#), 1930.— 144с.
2. Айнӣ С.“Асарҳои мунтахаб”-Душанбе, «Адиб», 2014,— с.142
3. Арсентьева Е.Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (На мат-ле фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека, в английском и русском языках). Казань: Изд-во Казань. ун-та, 1989. - 126 с.
4. Азимова М. Н. Сопоставительный анализ соматической лексики и фразеологии таджикского и английского языков. АКД. - Душанбе, 1980. – с.115
5. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык. Учебник для вузов (7-ое издание).-М.,Флинта-Наука.2007.
6. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. Об основных типах фразеологических единиц русском языке. Сб. "Избранные труды. Лексикология и лексикография" - М.: 1977. - С.161
7. Гаффоров Р. Язык и стиль Рахима Джалила на материале романа "Пулат и Гулру». Душанбе, 1966. - 223 с.
8. Есперсон О. Философия грамматики. Перевод с английского. - Москва: Иностранная литература, 1958. - С. 404.
9. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. - Москва, 1972. - 287 с.
10. Мирзоев А. Сайидо и его место в таджикской литературе. -Сталинабад, 1947. с. 118.
11. Мақсудов Т. Зикриёев Ф. Чалилов Ҳ. Дар бораи вохидҳои фразеологӣ ва вазифаҳои синтаксисии онҳо. - Душанбе, - 1976. - 85 с.
12. Мачидов Ҳ. Фразеология таджикского современного языка. - Душанбе,1982 –103
13. Мадчидов Х. Фразеологическая система современного таджикского литературного языка/ Х.Мадчидов. –Душанбе: Деваштич, 2006- 356 с
14. Рубинчик М. “Основы фразеологии персидского языка”/Ю.А. Рубинчик. – М.: Наука, 1981. – 276 с
15. Смирnidский А.И.// [Большая советская энциклопедия](#) : [в 30 т.] / гл. ред.[А.М. Прохоров](#). -3-е изд.-М.:Советская энциклопедия, 1969—1978.
16. Фозилов М.Фарҳанги ибораҳои рехта. —Қ.1.-Душанбе,1963 с.
17. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. - М.: Высш. шк., 1985.-160 с.